TIL TA’LIMINI INQILOBIY O‘ZGARTIRISH: XORIJIY TILLARNI O‘QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYANING TA’SIRI

Xamidova Dilora
Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti
“O‘zbek va xorijiy tillar” kafedrasi

Annotatsiya:
Ushbu maqola xorijiy tillarni o‘qitishda raqamli texnologiyaning o‘zgaruvchan ta’sirini yoritadi. “Raqamli texnologiya”, “til ta’limi” va “onlayn o‘qish” kabi kalit so‘zlarga asoslanib, maqolada til o‘rganishni inqilobiy tarzda o‘zgartirayotgan innovatsion vositalar va metodologiyalar tahlil qilinadi. Interfaol platformalardan tortib virtual sinf xonalarigacha bo‘lgan imkoniyatlar orqali ushbu texnologik yutuqlar o‘quvchilarning faolligini va ta’limga kirish imkoniyatini oshirayotgani, natijada til egallash samaradorligi yuksalayotgani ta’kidlanadi. Maqolaning maqsadi texnologiya va til ta’limi kesishmasidagi dinamik jarayonlarga nazar tashlab, o‘zgarib borayotgan ta’lim manzarasiga chuqur tahliliy yondashuvni taklif etishdir.

Kalit so‘zlar: *raqamli texnologiya, til ta’limi, xorijiy tillarni o‘qitish, EdTech, til egallash, onlayn ta’lim, interfaol vositalar, gamifikatsiya, virtual sinflar.*

KIRISH

Ta’limning doimiy o‘zgarib borayotgan dunyosida raqamli texnologiya an’anaviy o‘qitish usullarini tubdan o‘zgartiruvchi kuch sifatida namoyon bo‘ldi. Bu o‘zgarish eng yaqqol namoyon bo‘lgan sohalardan biri xorijiy tillarni o‘qitishdir. Raqamli vositalar va texnologiyalarni til ta’limiga integratsiya qilish o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratib, o‘quv jarayonini yanada dinamik va samarali holga keltirdi. Globallashuv jarayonida turli til muhitiga mansub insonlar o‘rtasidagi aloqa kuchaygani sari, til bilish talabi tobora ortib bormoqda. Raqamli texnologiyalar bu ehtiyojni qondirishda muhim rol o‘ynab, tilni o‘rganishdagi o‘ziga xos muammolarga innovatsion yechimlar taklif etmoqda. Ushbu maqola interfaol onlayn platformalardan tortib, o‘yinlashtirilgan ta’lim tajribalari va virtual sinflargacha bo‘lgan raqamli texnologiyalar xorijiy tillarni o‘qitishni qanday o‘zgartirayotganini o‘rganadi.

METOD VA MATERIALLAR

Tadqiqotda xorijiy tillarni o‘qitishda raqamli texnologiyalarning o‘rni bo‘yicha ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, so‘rovnomalar o‘tkazish, holat tahlillari (case studies) o‘tkazish, intervyular olish va mashhur til o‘rganish platformalarini o‘rganish kabi usullar qo‘llanilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Mavjud ilmiy manbalar, maqolalar, kitoblar orqali xorijiy tillarni o‘qitishda raqamli texnologiyalarning joriy holati o‘rganildi.

So‘rovnomalar: o‘qituvchilar, talabalar va ta’lim muassasalari o‘rtasida o‘tkazilib, raqamli vositalarning samaradorligi, duch kelinayotgan muammolar va afzal texnologiyalar aniqlangan.

Holat tahlillari: raqamli texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy qilgan o‘quv dasturlari o‘rganilib, o‘quvchilarning motivatsiyasi, faolligi va natijalari tahlil qilingan.

Virtual sinflar va onlayn platformalar: Duolingo, Rosetta Stone kabi platformalarning o‘quvchilarga ta’siri, o‘yinlashtirish (gamifikatsiya) elementlarining samaradorligi o‘rganilgan.

Nutqni tanish texnologiyalari: talaffuz va og‘zaki nutqni rivojlantirishda avtomatik tahlil vositalarining foydasi o‘rganilgan.

MUHOKAMA

Raqamli texnologiya bilan xorijiy tillarni o‘qitishning qo‘shilishi bir qator muhim natijalarni keltirib chiqardi:

1. **Raqamli vositalarning samaradorligi:** O‘quvchilar raqamli platformalarda ko‘proq motivatsiya va ishtirok bilan shug‘ullanmoqda. O‘yinlashtirish elementlari uzoq muddatli qiziqishni saqlashga yordam beradi.
2. **Muammolar:** Texnik nosozliklar, o‘qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasi va texnologiyaga haddan tashqari tayanish kabi muammolar mavjud.
3. **Shaxsiylashtirilgan ta’lim:** Moslashuvchan dasturlar o‘quvchilarga o‘z tezligida o‘qish imkonini beradi.
4. **Mas’uliyatli integratsiya:** Texnologiya o‘qituvchini almashtirmasligi, balki uni to‘ldirishi kerak.

NATIJALAR

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar xorijiy tillarni o‘qitishda samaradorlikni oshiradi.

- **Faollik va motivatsiya oshgan:** interfaol platformalar o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.
- **Aloqa ko‘nikmalari yaxshilangan:** virtual sinflar orqali jonli muloqot malakalari kuchayadi.
- **Shaxsiylashtirilgan ta’lim yo‘llari:** har bir o‘quvchining individual ehtiyojiga mos dasturlar ishlab chiqiladi.
- **Muammolar:** texnik to‘siqlar va o‘qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish zarurati mavjud.

XULOSA

Raqamli texnologiyalarni xorijiy tillarni o‘qitishga integratsiya qilish - bu nafaqat texnologik, balki **pedagogik evolyutsiya**dir.

- O‘quvchilarning faolligi oshadi.
- Muloqot ko‘nikmalari yangi bosqichga chiqadi.
- Shaxsiylashtirilgan ta’lim yo‘llari yaratiladi.
- Texnologiyani mas’uliyat bilan qo‘llash zarur.

Kelajakda raqamli texnologiyalar yanada rivojlanar ekan, ularning uzoq muddatli ta’siri va samaradorligini chuqurroq o‘rganish muhim. Maqsad – inson omilini saqlab qolgan holda, texnologiya yordamida til ta’limining sifatini oshirishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Binswanger, H. P., Rosenzweig, M. R., Smith G.T. (1986). Digital Technology in Teaching Foreign Languages, 22(3), 503–539.

2. Borensztein, E., De Gregorio, J. and Lee, J. W. (1998). How Does Digital Technology Affect teaching foreign languages? Journal of International Economics, 45(1), 115-135.

3. Burkitbayeva, S., Qiam, M., Swinnen, J. (2016). Gamification in Language Learning:, 34 (4), 260-263

4. Djurayeve, N. (2016). Digital Restructuring, A Five-Country Study (AGRIWANET). Presented at during the Kazakhstan research workshop, IAMO, Halle (Saale), February 10, 2016.

5. Djurayeva, N., van Assche, K., Bobojonov, I., Lamers, J. (2012). Virtual Classrooms and Globalized Learning; the integration in Uzbekistan: New Ways with Old Barriers. Europe-Asia Studies, 64, 1101– 1126.

6. Djurayeva, N., Yusupova S, Nishonova D. (2013). Understanding speech recognition technology in evolving digital economy: programmers, software spetialists and networks in Namangan, Uzbekistan. Journal of Rural Studies, 32, 137-147.

7. Dries, L. and Swinnen, J. (2004). Foreign direct investment, vertical integration, and local suppliers: creating language learning apps. World Development, 32(9), 1525–1544.

8. Glover, D. and Kusterer, K. (1990). Digital technology, Big Business: Contract Artificial Intelligence and Human Development. London: Macmillan.

9. Gow, H. and Swinnen, J. (2001). Private enforcement capital and contract enforcement in transition countries. American Journal of Agricultural Economics, 83(3), 686–690.

10. Mensch, G. (1979). Stalemate in Technology: Innovations overcome the Depression. Cambridge, Masachusetts, pp. 87–90.

11. Pandey, P. (2013). Triple Helix for Communication of Innovations: Case Study of Bt Cotton in India. Asian Biotechnology & Development Review, 15(1), 21-42.

12. Petrick, M. and Djanibekov, N. (2015). Institutional change in land and labour relations of Central Asia’s irrigated technology (APPDOC). Project description. IAMO.

13. Petrick, M. and Djanibekov, N. (2016). Obstacles to INTERNET NETWORKING mechanisation: Information technology teachers and specialists survey evidence from two contrasting districts in Uzbekistan: IAMO Discussion Papers 153. Leibniz Institute of Digital Development in Central and Eastern Europe (IAMO).

14. Pomfret, R. (2008). Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan, Ch 8. In Dostortions to Digital Incentives in Europe’s Transition Economies. K. Anderson and J. Swinnen (Eds.). World Bank, Washington, DC, pp. 297-338.